

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/369010963>

BANWA AT LAYAG: ANTOLOHIYA NG MGA KUWENTONG PAGLALAKBAY NG MGA PILIPINO SA IBAYONG D....

Book · April 2023

CITATIONS

0

READS

56

1 author:

[Axle Christien Tugano](#)

University of the Philippines Los Baños

33 PUBLICATIONS 59 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

BANWA AT LAYAG

Antolohiya ng mga Kuwentong Paglalakbay
ng mga Pilipino sa Ibayong Dagat

AXLE CHRISTIEN TUGANO
editor

**BANWA AT LAYAG:
ANTOLOHIYA NG MGA KUWENTONG
PAGLALAKBAY NG MGA PILIPINO
SA IBAYONG DAGAT**

**BANWA AT LAYAG:
ANTOLOHIYA NG MGA KUWENTONG
PAGLALAKBAY NG MGA PILIPINO
SA IBAYONG DAGAT**

Axle Christien J. Tugano
editor

Limbagang Pangkasaysayan
2023

**BANWA AT LAYAG:
ANTOLOHIYA NG MGA KUWENTONG
PAGLALAKBAY NG MGA
PILIPINO SA IBAYONG DAGAT**

Karapatang-ari 2023

Limbagang Pangkasaysayan
Ermita, Manila, Philippines

ISBN 978-621-96562-3-8 (Paperback)

ISBN 978-621-96562-5-2 (Hardbound)

ISBN 978-621-96562-4-5 (PDF)

RESERBADO ANG LAHAT NG KARAPATAN. Nasa mga may-akda at tagapaglathala ang lahat ng karapatan sa aklat na ito. Hindi maaaring kopyahin o sipiin ninoman sa anomang paraan ng paglimbag ang anomang bahagi ng aklat na ito nang walang pahintulot sa mga may karapatang-ari.

Axle Christien J. Tugano
editor

Paunang Salita: Nilo S. Ocampo, Ph.D • **Rebyuwer at Pagpapahalaga sa Aklat:** Alvin B. Yapan, Ph.D. • **Disenyo ng Pabalat:** Joanna Frances Isabelle R. Sajor-Tugano

Inilathala ng
Limbagang Pangkasaysayan
Ermita, Manila, Philippines

*Para kay Prop. Atoy M. Navarro,
na nagbigay ng inspirasyon sa akin
upang tahakin ang landas tungo sa Araling Kabanwahan*

TALAAAN NG NILALAMAN

PASASALAMAT	xv
PAUNANG SALITA	xvii
Pagpag ng Isang Pitumpuin Nilo S. Ocampo, Ph.D.	
PAGPAPAHALAGA SA AKLAT	xxii
Tungo sa Pagdalumat ng Paglalakbay na Filipino Alvin B. Yapan, Ph.D.	
PAMBUNGAD NG EDITOR	1
Kapookan ng Paglalakbay ng mga Pilipino sa Ibayong Dagat sa Konteksto ng Banwa at Layag sa Wikang Filipino Axle Christien Tugano	
1	
Ang Halina ng Banyaga sa Pagmumuni-muni Tungkol sa PagkaPilipino Wensley M. Reyes, Ph.D.	82
2	
Ang Aking Paglalakbay noong Dekada 1980: Pakikipagtagpo sa Kawalan sa Pagkakapantay at Diskriminasyon Maria Paz Nakpil Santos-Viola	86
3	
Babae at Ina: Ang Aking Paglalayag sa Asya at Amerika Edna T. Bernabe, DEM	89
4	
Ang Paglabas ng Bansa Bilang Pagpasok sa Realidad ng Manggagawa at Kababaihan sa Buong Daigdig Nancy Kimuell-Gabriel, Ph.D.	96

5	Ang Parikala ng Sistematikong Rasismo sa Akademiya ng Global South: Paanong ang Otherring ay Nananatili sa Kanluraning Kolonisasyon ng Kaalaman Nassef Manabilang Adiong, Ph.D.	103
6	Mula Maynila Patungong Bangsamoro: Pakikibaka sa Pangdayo na Pamimilosopiya Vincent L. Casil	110
7	Paglalayag sa mga Piling Bansa sa Timog Silangang Asya at Silangang Asya Bilang Rotaryong Historyador: Isang Makabuluhang Anekdotang Tala Rolando E. Maningas	118
8	Ang Sunday Day-off ng Isang Iskolar ng Diaspora: Mga Produktibong Tensiyon sa Pagitan ng Pananaliksik at Pakikisangkot sa mga Naratibo at Pakikibaka ng Migranteng Kababaihan sa Hong Kong Carlos M. Picos III, Ph.D.	125
9	Pagkakataon at Paninindigan: Karanasan sa Bansang Hapon Bilang Iskolar Myra Mariano-Ramos	131
10	Kahigpitan Bilang Kaayusan: Danas ng Mamayang Magiliw sa Lupain ng Sumisikat na Araw Romulo P. Baquiran Jr., Ph.D.	135
11	Tungkol sa Oras, Panahon, at mga Danas bilang Mag-aaral sa Japan Jocelyn O. Celero, Ph.D.	151

12	Personal na Karanasan: Mga Natatanging Karanasan ng Aking Unang Paglalakbay sa Bansang Hapon Ricardo T. Jose, Ph.D.	159
13	Konichiwa Kansai, Konbanwa Kanto: Maikling Tala ng Bagong-Salta sa Bansang Hapon Ma. Rita Lourdes A. Alfaro	163
14	Mga Repleksyon ng Isang Iskolar-Komyuter sa Taipei, Taiwan Jervy C. Briones	169
15	Pagpapalaki ng Anak sa Thailand: Hamon at Tugon sa Transnasyonalismo Eunice Barbara C. Novio	172
16	Buhay, Pangarap, at Pag-ibig sa Bayan ni Mario Maurer Randy M. Madrid, Ph.D.	175
17	Filipino Black Jack: Maikling Tala Tungkol sa mga Kawatang Pilipino sa Laos at Vietnam Eunice Barbara C. Novio	179
18	Gunita ng Paglalakbay sa Vietnam at Cambodia Raul Roland Sebastian, DPA	182
19	Walang Nagwawagi sa Digmaan: Ang Aking Paglalakbay sa Vietnam Michael Charleston "Xiao" B. Chua	184
20	Mga Gunita ng Paglalakbay ng Isang Guro sa Kuala Lumpur, Malaysia at ang Pagsumpong sa Diwa ng Dunia Melayu Michael Anjielo Tabuyan	187

21	Tala ng Dalawang Paglalakbay: Mabilisang-Titig sa Kultura at Gamit-Espasyo Rodolfo C. Sabio, LLB, MPA	190
22	Ang Paglalakbay ng Isang Mag-aaral ng Kasaysayan ay Hindi Katulad ng Isang Turista: Mula Sentro Tungo sa Dating Kapitolyo Ma. Mercedes G. Planta, Ph.D.	195
23	Ang Aking Pakikipagsapalaran sa Kaharian ng Bahrain Bilang OFW Dionisio Cruz Andres	199
24	Paglalakbay Patungo sa Kaharian ng Saudi Arabia Juanito N. Anot, Jr.	205
25	Buhay sa Ilalim ng Pananakop o Okupasyong Militar: Isang Engkuwentro sa Realidad ng Hidwaang Israel at Palestina Hadjé C. Sadjé	208
26	Pagbabalik sa Baghdad, Iraq Ambassador Elmer G. Cato	217
27	Szia Hungary: Isang Munting Tala ng Pagtuklas, Pag-angkop ng Pamumuhay, at Karanasan sa Europa Ma. Aviegail Anne P. Semillano	220
28	Pagkamulat Bilang Isang Mag-aaral sa Inglatera Jose Wendell P. Capili, Ph.D.	223
29	Ang Pag-anod mula sa España, Maynila Patungo sa Nottingham, United Kingdom Guillerma L. Mendoza, Ph.D.	227

30	Musa ng Denmark: Ang Poetika ng Paglalakbay Danim R. Majerano	232
31	Lakbay sa Gilid ng mga Kanal at Ilalim ng mga Molino: Mga Alaala ng Isang Akademiko Ukol sa Pagbabahagi, Pagkatuto, at Pagmamasid sa The Netherlands Ma. Florina Y. Orillos-Juan, Ph.D.	237
32	Leiden, Olanda, at Pag-aaral ng Timog Silangang Asya Ariel C. Lopez, Ph.D.	247
33	Waarom ben je hier, omdat jij daar was: Isang Repleksiyong Dekolonyal Ukol sa EU Refugee Crisis Hadjé C. Sadje	250
34	51 Aporismo ng Pilipinong Stippi sa Munich Eugene Y. Evasco, Ph.D.	265
35	Pantayong Pananaw sa Ibayong Dagat: Portugal at Espanya Bilang mga Lipunan may Diskursong Pangkabihasnan Mark Joseph P. Santos	274
36	Pananaliksik sa Ilang Sinupan sa Espanya Jely A. Galang, Ph.D.	279
37	Madrid ni Rizal: Paanong Inangkin ng mga Pilipino ang Espanya Jaime B. Veneracion, Ph.D.	283
38	Finding Genoa, Finding Myself/ Pag-aapuhap sa Genoa, Pag-aapuhap ng Sarili Luna Sicat Cleto, Ph.D.	286

39	Salmon at Pinoy: Pinagtagpo at Tinadhana sa Kodiak, Alaska	295
	Joefer B. Santarita, Ph.D.	
40	Isang Paglalakbay sa Lupain ng Ginintuang Pangarap: Kuwentuhan, Karanasan, at Kasaysayan	299
	Rowena Quinto-Bailon, Ph.D.	
41	Ang Natural History ng Pilipinas sa mga Museo at Sinupan ng Estados Unidos	307
	Ruel V. Pagunsan, Ph.D.	
42	Pag-aaral sa Hilagang Amerika Tungo sa Paglilinang ng Teolohiyang Pilipino	312
	Timoteo D. Gener, Ph.D.	
43	Patungong Yale	318
	Charlie Samuya Veric, Ph.D.	
44	Mga Gunita ng Paglalakbay sa Ann Arbor, Michigan, USA	321
	Mary Dorothy Jose, Ph.D.	
45	Ang Tsokolate na Pangako ni Ate	326
	Divina T. Tormon-Pasumbal, Ph.D.	
46	Bienvenue au Canada: Maikling Tala Ukol sa Buhay ng mga Migranteng Pilipino	331
	Roan Jessa A. Dino	
47	Ang Pagbuo ng Pagkakakilanlan ng Kabataang Pinoy sa Canada	336
	Michael J. Fast, Ph.D.	

48	Pananaliksik, Pagliliwaliw, at Pagmamasad: Ang Mexico sa Gunita ng Isang Pilipinong Iskolar Kristoffer R. Esquejo, Ph.D.	340
49	Lansangan, Museo, at Artsibo: Isang Paglalakbay Bilang Mananaliksik sa Mexico Kristyl N. Obispado, Ph.D.	345
50	Sa Kabilang Dako ng Dagat: Mga Karanasan Bilang Asyatika at Filipina sa Lima, Peru Carmela Sagritalo	350
51	Ang Aking Paglalakbay sa Argentina Nestor T. Castro, Ph.D.	355
52	Mga Gunita ng Isang Diplomat sa Lupain ng mga Kangaroo Ferdinand Philip F. Victoria	360
53	Pakikipamuhay at Pagsasaliksik sa Solomon Islands Nestor T. Castro, Ph.D.	365
54	Assignment: Tripoli, Libya Ambassador Elmer G. Cato	368
55	Pamumuhay sa Bingit: Isang Makasariang Pagtunghay sa Bolunterismo ng VSO sa Rehiyong Benishangul Gumuz, Ethiopia (2004-2005) Marilyn F. Ngales, Ph.D.	371
56	Lakbay-Kabanwahan sa Addis Ababa: Pagbabalik-Tanaw sa Kasaysayan ng Sakit na Ketong sa Ethiopia Atoy M. Navarro	391

Tala Ukol sa Editor	399
Tala Ukol sa mga Kontribyutor	401
Tungkol sa Pabalat	420

TUNGKOL SA PABALAT

Kuhang larawan ng aking asawang si Joanna Frances Isabelle R. Sajor-Tugano sa El Nido, Palawan noong Hunyo 2022. Sinasagisag ng isla ang “banwa” o “bayan” samantalang sasakyang panlayag naman ang bangka. Ang bangka ay nagkakaroon ng tuwid na direksiyon dahil sa katig na responsable sa pagkabalanse ng sasakyang pandagat upang hindi lumubog at lamunin ng mga naglalakihang alon dulot ng samo’t saring balakid gaya ng malalakas na hangin o bagyo. Gayundin ang angklang itinanim sa kailalimang lupa ng karagatan upang hindi tangayin ang bangka mula sa isla. Senyales ito ng pananatili at pagbabalik mula sa sakripisyong pinagdaanan sa paglalakbay.

Ang tatlong *passport stamp* sa likurang bahagi ng aklat ay ang Pilipinas, Madagascar, at Easter Island sa Chile. Tinawag ito ni Salazar bilang “ibayong Timog Silangang Asya” upang tukuyin ang kultural na pagkakatulad, pagkakaugnay/pag-uugnay-ugnay, at pagkakaugat ng mga nasabing pamayanan sa mundong Austronesyano.

Pinagkuhanan ng mga larawan

Madagascar: <https://www.etsy.com/il-en/listing/798438371/madagascar-passport-stamp-decal>

Chile: <https://milesopedia.com/wp-content/uploads/2021/02/easter-island-passport-stamp.jpg>

Ang passport stamp ng Pilipinas, Madagascar, at Easter Island ay minodify sa Canva.

"Halimbawa nga ng sikhay itong kalipunang hawak ngayon ng mambabasa. Kaalamang tuklas, kilo-kilometrong lakad, hiraya at aktwal na lipad, pagkatantong danas ang alok ng tagapatnugot at mga nag-ambag bilang panunuldok at pagpapatingkad sa pagkakakilanlang pambansa.

Mahaba pa ang pagtugpa; matutukoy at manghihinawa kung ano-ano pa ang mga balakid at hadlang, subalit hindi tayo nagmamaramot sa dapat pasalamatang sapagkat patuloy ang paglilinaw at paggigiit ng kakanyahang pambansa, katuwang ang pagpapaunlad sa pambansang wika."

Nilo S. Ocampo, Ph.D.

Departamento ng Filipino at Panitikan ng Pilipinas
University of the Philippines Diliman
Mula sa "Paunang Salita"

"Kapalit ng politikal na katagorya ng bansa, ipinapanukala dito ni Tugano, bilang patnugot, ang katagorya ng "banwa" bilang angkia ng nasabing pagdadalumat na Filipino sa kaniyang sariling paglalakbay. Sa ganitong pamamaraan, nagiging mahalagang ambag ang kasalukuyang antolohiya sa paghahawan ng landas sa larang ng Travel Studies sa loob ng Araling Filipino (Philippine Studies)."

Alvin B. Yapan, Ph.D.

Kagawaran ng Filipino
Ateneo de Manila University
Mula sa "Pagpapahalaga sa Aklat"

